

RESURSNICENTAR

Centar za razvoj nevladinih organizacija

Ministarstvo javne uprave

Projekat "Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori"
finansira Evropska unija, kofinansira Ministarstvo javne uprave i sprovodi CRNVO.

Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama

Istraživanje sproveo Ipsos Strategic Marketing.

Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama

Ipsos Strategic Marketing

© 2019. Ipsos. All rights reserved. Contains Ipsos' Confidential and Proprietary information and may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos

NAZIV PUBLIKACIJE:

Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama

IZDAVAČ:

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Ul. Atinska 54, Podgorica

Tel/fax: 020/2019 120,0 219 121, 219 122, 219 123

E-mail: crnvo@crnvo.me

Veb sajt: www.crnvo.me

ZA IZDAVAČA:

Ana Novaković

KOMPJUTERSKA PRIPREMA I PRELOM ZA ŠTAMPU:

Studio Mouse

ŠTAMPA:

Studio Mouse

GODINA IZDANJA:

2021

MJESTO IZDANJA:

Podgorica

TIRAŽ: 100 kom

Ministarstvo javne uprave

RESURSNICENTAR
Centar za razvoj nevladinih organizacija

Ovaj izvještaj pripremljen je u okviru projekta *Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori* koji sprovodi Centar za razvoj nevladinih organizacija u partnerstvu sa: NVO Bjelopoljski demokratski centar, NVO Bonum, NVO Nada i NVO Novi horizont. Projekat finansira Evropska unija a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Sadržaj ovog izvještaja je isključiva odgovornost Centra za razvoj nevladinih organizacija i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije i Ministarstva javne uprave.

SADRŽAJ

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	5
UVOD	4
REZULTATI ISTRAŽIVANJA	2
Prepoznatljivost rada nevladinih organizacija	2
Stavovi i povjerenje u nevladine organizacije	8
Percepcija finansiranja nevladinih organizacija	14
Potrebe građana i angažovanost nevladinih organizacija	18
KLJUČNI NALAZI	25

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Anketa u ovoj studiji sprovedena je korišćenjem CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) i CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*) metoda prikupljanja podataka, na reprezentativnom uzorku punoletnih građana Crne Gore. Drugim riječima, istraživanjem su obuhvaćeni građani na cjelokupnoj teritoriji zemlje, odnosno, kako oni koji žive u gradovima tako i stanovništvo seoskih naselja, oba pola, različite starosne dobi, obrazovnog i materijalnog statusa, sa ciljem da struktura uzorka vjerno odražava strukturu ukupne populacije. Realizovani uzorak od 1017 ispitanika uključio je građane i građanke u srazmjeri kakva postoji u populaciji. Veličina realizovanog uzorka obezbijedila je dobijanje pouzdanih ocjena mjerenih indikatora (stavovi, opažanja, navike u ponašanju) kako za mušku tako i za žensku subpopulaciju. Pored toga, realizovana veličina i struktura uzorka omogućila je dobijanje pouzdanih rezultata i na nivou regiona, tipa naselja i nacionalnosti.

Sprovođenjem kvantitativnog¹ istraživanja omogućeno je tačno mjerenje i kvantifikovanje relevantnih indikatora za različite ciljne grupe ili segmente populacije. Pored toga, ovakvo kvantitativno istraživanje realizovano na reprezentativnom uzorku, a u skladu sa procedurama za planiranje i realizovanje uzorka omogućilo je i generalizaciju dobijenih rezultata na cjelokupnu populaciju. Tako možemo reći sa da rezultati istraživanja na temu stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama, dobijeni na slučajnom reprezentativnom uzorku, odražavaju stanje u cijeloj populaciji, tj. odraz su mišljenja građana Crne Gore, a ne isključivo samih ispitanika koji su u anketi učestvovali.

Kada je riječ o tehničkim detaljima sprovođenja ovog tipa istraživanja, potrebno je naglasiti da je uzorak po svojim tehničkim karakteristikama i principima uzorkovanja, u slučaju telefonskih intervjuja, dvoetafni, stratifikovani, sa kvotama definisanim na osnovu pola, godina i obrazovanja, a u slučaju online intervjuja jednoetafni kvotni. Uzorački

¹ U društvenim naukama kvantitativno istraživanje je sistematsko, empirijsko istraživanje društvenih fenomena pomoću statističkih, matematičkih ili kompjuterskih tehnika. Cilj kvantitativnog istraživanja je da se razviju i koriste matematički modeli, teorije i/ili hipoteze koji se odnose na ispitivani fenomen. Proces mjerenja je ključni za kvantitativno istraživanje jer obezbjeđuje fundamentalnu vezu između empirijskog posmatranja i matematičkog izraza kvantitativnih veza.

okvir čine elektronski telefonski imenik sa informacijama o geografskoj lokaciji (CATI) i Ipsos online panel (CAWI).

Lokacija	Crna Gora
Datum prikupljanja podataka	Od 20. do 26. januar 2021.
Metod prikupljanja podataka	1. CATI (Computer Assisted Telephone Interview) – 80% uzorka 2. CAWI (Computer Assisted Web Interview) – 20% uzorka
Uzorački univerzum	Populacija Crne Gore 18+
Statistička dokumentacija korišćena za dizajn uzorka	Popis 2011. godine
Uzorački okvir	1. Elektronski telefonski imenik (CATI) 2. IPSOS Panel (CAWI)
Tip uzorka	1. Dvoetačni stratifikovani uzorak (telefonska anketa) Ispitanici u okviru domaćinstva (80%) 2. Jednoetačni kvotni uzorak (online anketa)
Mjesta istraživanja:	24 opštine iz Crne Gore, gradske, prigradske i seoske životne sredine
Poststratifikacija:	Po polu, godinama i tipu naselja

Definicija urban/rural	Podjela naselja na urbana i ruralna se zasniva na administrativnim odlukama. Pored poljoprivrednih područja (koja su sva okarakterisana kao ruralna), administrativna podjela naselja na urbana i ruralna se zasniva na nekoliko kombinovanih kriterijuma: broj stanovnika u naselju, infrastruktura, prisustvo/broj škola (osnovnih, srednjih, fakulteta), prisustvo/broj zdravstvenih ustanova i dr. Tako, administrativna podjela naselja na urbana i ruralna nije u potpunosti proizvoljna, ali nije ni zasnovana na kriterijumima koji omogućavaju jasnu definiciju urbanih i ruralnih sredina.
Veličina uzorka	1017 ispitanika
Marginalna greška	±1.57% za pojave sa incidencom od 5% ±3.12% za pojave sa incidencom od 25% ±3.61% za pojave sa incidencom od 50%
Kontrola	Kontrola terenskog rada je obavljena ponovnim kontaktiranjem minimum 10% ispitanika. Ipsos Strategic Marketing koristi SM-S, program za anketiranje i unos podataka, tako da je tokom anketiranja/unosa podataka obavljena i 100% logička kontrola.

UVOD

Izveštaj koji se nalazi pred čitaocima nudi pregled ključnih nalaza četvrtog talasa istraživanja javnog mnjenja „Stavovi građana Crne Gore o nevladinim organizacijama“, sprovedenog na reprezentativnom uzorku populacije punoljetnih u Crnoj Gori (n=1017) od 20. do 26. januara 2021. godine. Uslijed ograničenja izazvanih pandemijom korona virusa, a u dogovoru sa klijentom, prikupljanje podataka je sprovedeno kombinovanom metodom, kojom su podaci većeg dijela uzorka prikupljeni telefonskim, a manjim dijelom internet intervjuima.

Sadržaj izvještaja pruža uvid u stavove građana o nevladinim organizacijama podijeljenih u četiri tematske cjeline. U prvom poglavlju izloženi su nalazi o prepoznatljivosti rada nevladinih organizacija i opštem sentimentu građana prema njima. U drugom poglavlju opšti sentiment građana dopunjen je nivoom povjerenja javnosti u nevladine organizacije i konkretnim stavovima građana. Treće poglavlje tiče se odnosa između prihvatljivosti i zastupljenosti određenih izvora finansiranja nevladinog sektora. Posljednje, četvrto poglavlje, pokazuje u kojoj mjeri se percepcija aktivnosti nevladinih organizacija poklapa sa očekivanjima i potrebama građana. S obzirom na to da je riječ o longitudinalnoj studiji u kojoj su podaci sistemski prikupljeni posljednjih devet godina, izvještaj nudi poređenje aktuelnih rezultata sa podacima iz prethodna dva talasa sprovedena 2015. i 2019. godine. Na taj način se omogućava praćenje svakog indikatora posebno, kao i opšte atmosfere u kojoj NVO funkcionišu.

Rezultati ovog istraživanja predstavljaju dio projekta „Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori“ koji sprovodi Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) u partnerstvu sa NVO Bonum iz Pljevalja, NVO Nada iz Herceg Novog, NVO Novi horizont iz Ulcinja i NVO Bjelopoljski demokratski centar. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Opšti cilj Resursnog centra je *Osnadžene organizacije civilnog društva koje aktivno doprinose razvoju participativne demokratije u Crnoj Gori*. Dok je specifični cilj RC-a *Poboljšati kapacitete organizacija civilnog društva kako bi bili efikasni, odgovorni i nezavisni akteri i doprinijeti kreiranju okruženja koje pogoduje razvoj civilnog društva*.

Stavovi i mišljenja iznijeti u ovom istraživanju ne moraju se obavezno poklapati sa stavovima i mišljenjima partnera u Projektu.

Svi pojmovi u ovom izvještaju navedeni u muškom rodu odnose se na iste pojmove u ženskom rodu.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Prepoznatljivost rada nevladinih organizacija

Građani Crne Gore uglavnom pokazuju pozitivan sentiment prema radu nevladinih organizacija, posebno ukoliko se NVO predstave kao organizacije civilnog društva. Međutim, vidljivost rada nevladinog sektora je manja nego prije dvije godine, što koincidira sa percepcijom manje zastupljenosti NVO u medijima. Većina građana nije u kontaktu sa NVO, ali je trećina na različite načine u prošlosti bila.

Kao i u prethodnim talasima istraživanja, za početak, interesovalo nas je kakav je opšti sentiment građana Crne Gore prema nevladinim organizacijama. Opšti sentiment smo nastojali da ustanovimo kroz asocijacije koje termini *nevladine organizacije (NVO)* i *organizacije civilnog društva (OCD)* generišu. Na taj način ujedno smo i testirali postoje li razlike u načinu na koji se doživljavaju ova dva termina.

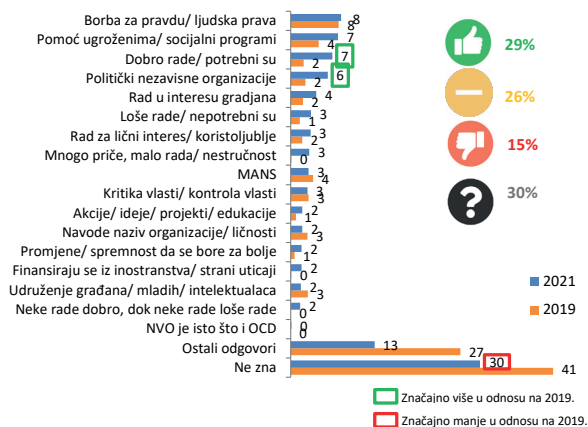
Građani Crne Gore uglavnom pozitivno doživljavaju rad nevladinih organizacija iako, čini se, mnogi nemaju formirano mišljenje o njima. Oba termina, NVO i OCD, kod najvećeg broja građana generišu pozitivne asocijacije. Najčešće ih opisuju kao borbu za ljudska prava, pomoć ugroženima i rad u interesu građana. **Štaviše, dobar rad, politička nezavisnost i rad u interesu građana se kao asocijacije češće javljaju u ovom nego u prošlom talasu istraživanja.** Neutralne asocijacije se takođe često javljaju, a uglavnom se odnose na konkretna imena, organizacije iz nevladinog sektora ili na pravni status i opštu djelatnost kojom se nevladine organizacije bave. S druge strane, negativne asocijacije postoje, ali nijesu u velikoj mjeri izražene. One se obično odnose na nestručnost i koristoljublje, a vezuju se prije svega za termin NVO.

S tim u vezi, razlike između dva termina se ogledaju u većoj prepoznatljivosti termina *nevladine organizacije* ali i češćim negativnim asocijacijama koje se za ovaj termin vezuju. Tako, nikakvu asocijaciju na termin NVO nema skoro trećina građana, a negativne asocijacije generiše 15%. S druge strane, reakcija na termin *organizacije civilnog društva* izostaje kod gotovo polovine građana, ali se negativne reakcije

javljaju kod tek 5%. Proizilazi, dakle, sličan zaključak kao i u prethodnim talasima istraživanja. **Termin NVO je poznatiji široj javnosti, ali se istovremeno negativne asocijacije češće vezuju za njega nego za termin OCD.**

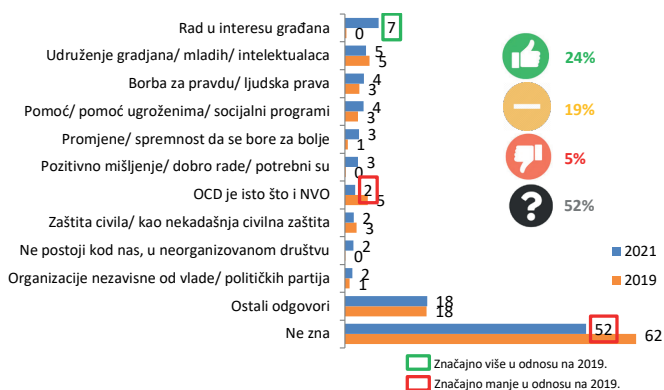
Grafikon 1: Šta Vam prvo pada na pamet kada pomislite na nevladine organizacije?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - spontani odgovori, svi pomenuti

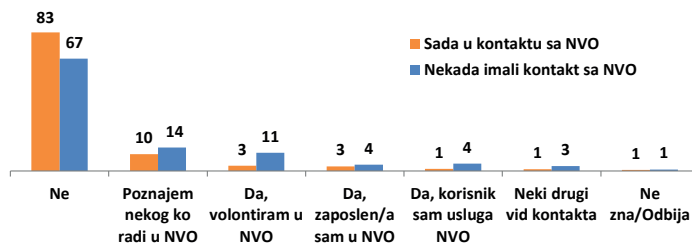
Grafikon 2: Šta Vam prvo pada na pamet kada pomislite na organizacije civilnog društva?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - spontani odgovor, svi pomenuti

Grafikon 3: Da li ste sada, u ovom trenutku, u bilo kakvom kontaktu sa nekom nevladinom organizacijom? / Da li ste nekad imali kontakt sa nekom nevladinom organizacijom?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Višestruki odgovori

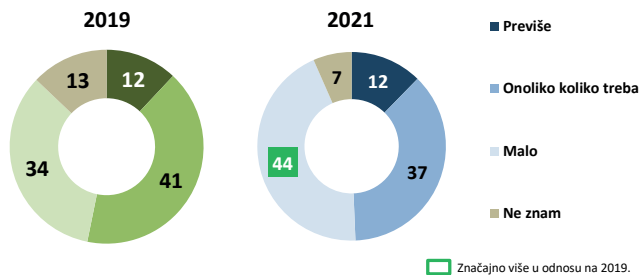
Pored upoznatosti i iskustva sa nevladinim sektorom, zanimalo nas je u kojoj mjeri građani Crne Gore smatraju da se radu NVO pridaje adekvatna medijska pažnja. Ocjena medijske praćenosti rada NVO od posebnog je značaja imajući u vidu slabiju vidljivost rada u odnosu na prethodni talas istraživanja.

Ispostavlja se da je dominantno mišljenje javnosti Crne Gore da **mediji ne pridaju dovoljno pažnje aktivnostima nevladinih organizacija**. Nedovoljna medijska praćenost percepcija je nešto manje od polovine građana (44%), dok opet značajan dio građana, skoro dvije petine (37%), smatra da se aktivnostima nevladinih organizacija pridaje adekvatna pažnja. S druge strane, pretjeranu medijsku pažnju uočava tek 12% javnosti.

Kada se rezultati uporede sa prethodnim talasom istraživanja, uočava se da slabija vidljivost nevladinog sektora koincidira sa manjim medijskim prostorom koji je, po mišljenju građana, posvećen aktivnostima nevladinih organizacija.

Grafikon 4: Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri mediji prate aktivnosti NVO?

Baza: Ukupna ciljna populacija

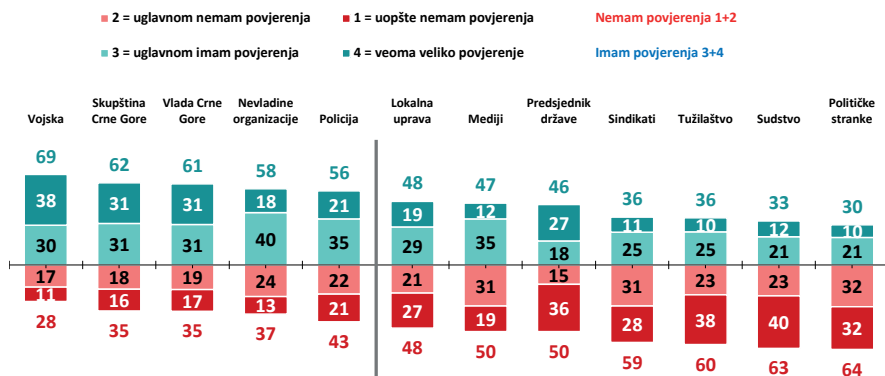
Stavovi i povjerenje u nevladine organizacije

U posljednjih šest godina uočava se kontinuiran rast povjerenja građana u nevladine organizacije, pa su tako trenutno NVO pozicionirane među institucije sa najboljom reputacijom. Ipak, kada je riječ o konkretnim stavovima prema NVO, javnost je podijeljena. Iako ih većina smatra dobrim vidom organizovanja, uvriježeno je mišljenje da su NVO podložne političkim uticajima. Ovakve stavove građani najčešće formiraju na osnovu aktivnosti i programa NVO, ali i ponašanje lidera i zaposlenih igraju značajniju ulogu nego prije.

Najviši stepen povjerenja javnost u Crnoj Gori ima prema vojsci, Skupštini, Vladi, nevladinim organizacijama i policiji dok najniži stepen povjerenja tradicionalno zavrijeđuju političke stranke, sudstvo, tužilaštvo i sindikati. U takvoj konstelaciji **ispostavlja se da su nevladine organizacije pozicionirane među institucijama sa najboljom reputacijom**. Povjerenje u NVO ima gotovo tri petine građana (58%), pri čemu gotovo svaki peti građanin (18%) ima visok stepen povjerenja, dok nepovjerenje prema NVO pokazuje skoro dvije petine građana (37%), pri čemu visok stepen nepovjerenja tek 13%. Posmatrano po socio-demografskom profilu građana, povjerenje u NVO u većoj mjeri imaju žene, visoko obrazovani građani, zaposleni, kao i oni koji smatraju da je angažovanje NVO najpotrebnije u zaštiti prava zaposlenih i prava djece.

Grafikon 5: POVJERENJE U INSTITUCIJE

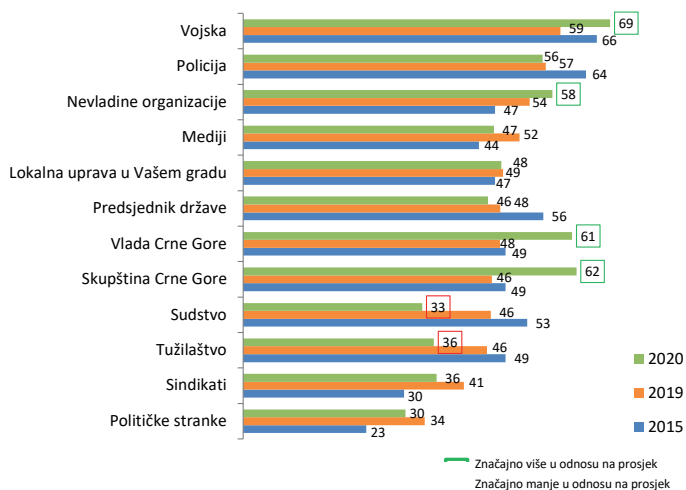
Baza: Ukupna ciljna populacija

U pregledu ovog i prethodna dva talasa istraživanja, **uočava se kontinuiran rast rejtinga nevladinih organizacija**. Dok je 2015. godine 47% iskazalo povjerenje, a 2019. godine 54% građana, u aktuelnom talasu 58% građana ima povjerenja u NVO, čime razlika između pozitivnih i negativnih ocjena građana sada iznosi 21 procentnih poena. Primjetan rast u odnosu na prethodni talas istraživanja uočava se i u rejtingu institucije vojske (sa 59% na 69%), dok najveći skok povjerenja bilježe Vlada (sa 48% na 61%) i Skupština (sa 46% na 62%). S druge strane, kontinuirani pad rejtinga pokazuju sudstvo (sa 53% na 33%) i tužilaštvo (sa 49% na 36%).

Grafikon 6: Povjerenje u institucije

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (3+4)

Visok nivo povjerenja građana u nevladine organizacije korespondira sa opštim stavom većeg dijela javnosti po kojem nevladine organizacije služe interesima građana Crne Gore i opštem dobru. Ovaj stav, koji dijeli nešto manje od polovine građana, stabilno figurira kao pojedinačno najzastupljeniji od 2007. godine do danas.

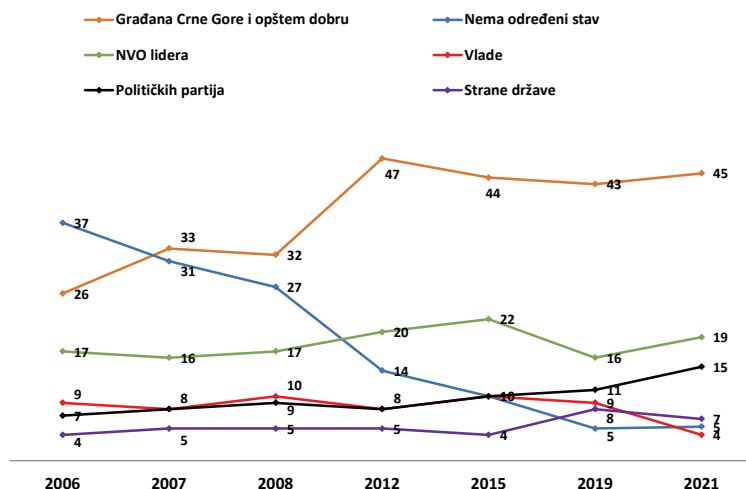
Ipak, kada se saberu stavovi po kojima NVO ne služe interesima građana, **ispostavlja se da je javnost snažno podijeljena**. Dok s jedne strane,

45% građana smatra da NVO rade u opštem interesu, isto toliko građana misli da NVO rade u interesu svojih lidera (19%), političkih partija (15%), stranih država (7%) ili Vlade Crne Gore (4%).

Afirmativan stav prema radu NVO je češće zastupljen među ženama (52%) i učenicima/studentima (61%), dok je u manjoj mjeri uvriježen među muškarcima (37%). Za razliku od žena, muškarci češće smatraju da NVO služe interesima političkih partija (18% u odnosu na 11%), dok visoko obrazovani za razliku od nisko obrazovanih građana češće smatraju da NVO prvenstveno služe interesima svojih lidera (29% u odnosu na 10%).

Grafikon 7: Prema Vašem mišljenju, čijim interesima prvenstveno služe nevladine organizacije?

Baza: Ukupna ciljna populacija, spontani odgovori

U prvom poglavlju pokazali smo kakav opšti sentiment građani Crne Gore imaju prema nevladinim organizacijama. Međutim, da bismo bolje razumjeli stavove građana, ispitali smo stepen njihove saglasnosti sa pet ponuđenih tvrdnji. Četiri tvrdnje smo podijelili u dvije grupe, pozitivne i

negativne, koristeći se argumentima koji se najčešće u javnosti mogu čuti. Peta, ekstremno negativna tvrdnja, služi nam da procijenimo koliki dio javnosti smatra da rad NVO treba zabraniti.

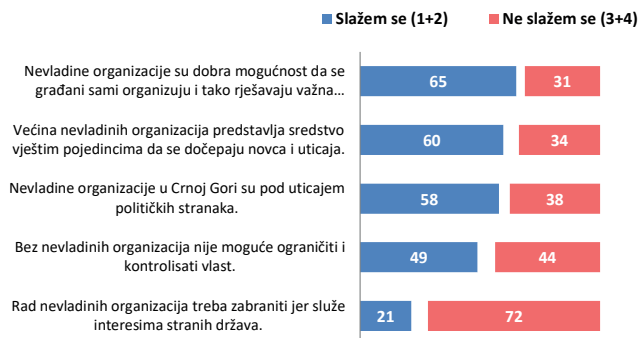
Najveći broj građana, dvije trećine, je saglasan sa tvrdnjom po kojoj NVO pružaju dobru mogućnost građanima da se samoorganizuju i tako rješavaju važna društvena pitanja. Sa ovom tvrdnjom su u najvećoj mjeri saglasni učenici/studenti (87%). Sa drugom pozitivnom tvrdnjom, po kojoj ograničenje i kontrola vlasti nije moguća bez nevladinih organizacija, saglasna je polovina građana (49%), ali je suprotno mišljenje izraženo u gotovo jednakoj mjeri (44%). Interesantno, najveći stepen saglasnosti nalazimo kod najstarije kategorije građana, odnosno građana starijih od 60 godina (59%).

Kada je riječ o negativnim tvrdnjama, obje reflektuju stavove većeg dijela javnosti. Tako, šest od deset građana je saglasno da su nevladine organizacije pod uticajem političkih partija i da služe kao sredstvo pojedincima za ostvarivanje lične koristi. Obje tvrdnje su posebno uvriježene među muškarcima (68%, odnosno 69%). Konačno, ekstremno negativnu tvrdnju, po kojoj bi rad NVO trebalo zabraniti jer služe interesima stranih država podržava svaki peti građanin Crne Gore. Ovo mišljenje je takođe zastupljenije među muškarcima (28%), a manje uvriježeno među ženama (15%) i učenicima/studentima (11%).

U poređenju sa prethodnim talasom istraživanja, saglasnost sa svim tvrdnjama je porasla, osim sa posljednjom, ekstremno negativnom. **Činise**, dakle, da je javnost u Crnoj Gori podijeljena, te da je teško generalizovati stavove građana prema nevladinim organizacijama. Većina građana smatra da su NVO dobar način građanskog i političkog organizovanja, ali je sasvim izvjesno da građani uviđaju nedostatke u njihovom radu. Ovi nedostaci ipak tek kod petine građana podrazumijevaju potpuno negiranje opravdanosti postojanja NVO.

Grafikon 8: U kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Baza: Ukupna ciljna populacija

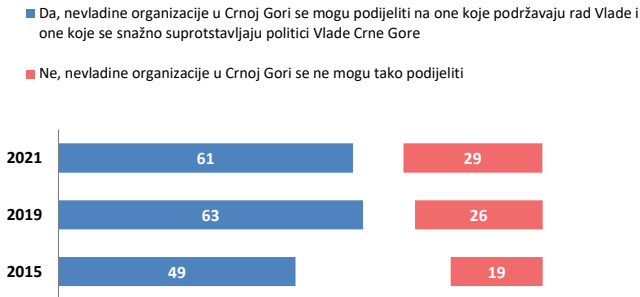

Pored konkretnih stavova građana o nevladinim organizacijama, interesovalo nas je šta građani misle o političkoj podijeljenosti NVO sektora. Slično kao i u prethodnom talasu istraživanja, između dvije kontrastirane tvrdnje, dvije petine građana (61%) je saglasno sa tvrdnjom po kojoj se nevladine organizacije mogu podijeliti na one koje podržavaju i one koje se snažno suprotstavljaju politici Vlade Crne Gore, dok tri od deset građana (29%) smatra da se NVO sektor ne može na takav način posmatrati. Prvu tvrdnju, o podijeljenosti NVO sektora, u značajno većoj mjeri podržavaju muškarci (69%) nego žene (54%), dok je sa drugom tvrdnjom, očekivano, obrnuto (23% muškaraca, odnosno 34% žena).

Kada se uz ovaj nalaz doda i prethodni po kojem tri petine građana smatra da su NVO u Crnoj Gori pod uticajem političkih stranaka, proizilazi da većina građana ne posmatra NVO kao politički nezavisne organizacije, iako neki građani upravo tako definišu sam pojam NVO (vidjeti grafikon 1).

Grafikon 9: Šta Vi mislite, da li se nevladine organizacije u Crnoj Gori mogu podijeliti na one koje podržavaju rad Vlade i one koje se snažno suprotstavljaju politici Vlade Crne Gore?

Baza: Ukupna ciljna populacija

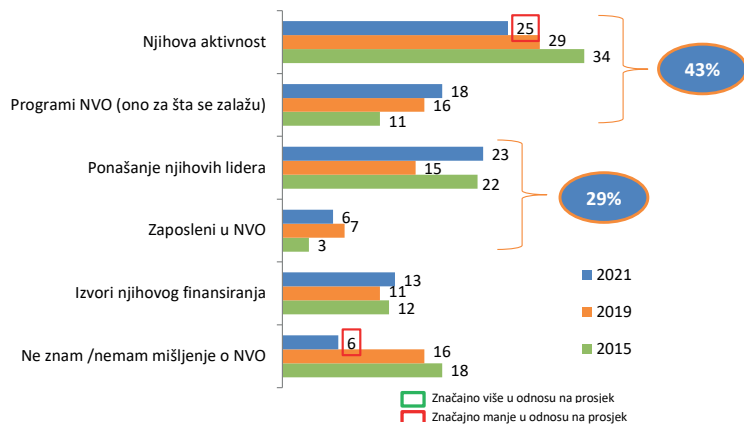

Stavove o nevladinim organizacijama građani, čini se, formiraju prije svega na osnovu aktivnosti i programa za koji se NVO zalažu (43%).

Dalje proizilazi da nešto manje od trećine građana svoj stav o NVO formira na osnovu utiska o njihovim liderima i zaposlenima. U poređenju sa prethodnim talasom istraživanja, građani češće formiraju stavove na osnovu nastupa lidera i ponašanja zaposlenih (29% u odnosu na 22%), a sve rjeđe isključivo na osnovu aktivnosti NVO. Ove razlike se mogu tumačiti značajno većom spremnošću građana da na ovo pitanje odgovore (bilo uslijed boljeg razumijevanja motivacije ili nečeg drugog).

Grafikon 10: Šta je najviše uticalo na Vaš stav o nevladinim organizacijama?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Percepcija finansiranja nevladinih organizacija

Najprihvatljiviji i ujedno po mišljenju građana najzastupljeniji izvor finansiranja nevladinih organizacija su evropski fondovi. S druge strane, najmanje prihvatljiv i najmanje zastupljen izvor finansiranja javnost Crne Gore vidi u samim građanima. Diskrepanca između prihvatljivosti i zastupljenosti se međutim javlja kada je riječ o državnim sredstvima (zastupljenija) i sredstvima samih članova NVO (prihvatljivija).

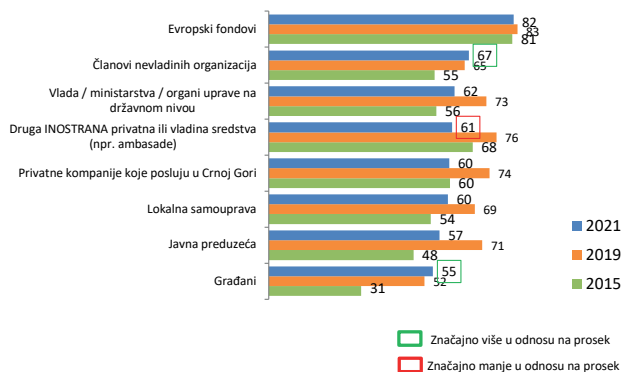
Izvori finansiranja nevladinih organizacija predstavljaju jednu od glavnih kontrverzija među onim dijelom javnosti koji neblagonaklono gleda na rad NVO. U tom smislu željeli smo ispitati postoji li diskrepanca između očekivanja građana i njihove percepcije stvarnog stanja kada je riječ o finansiranju NVO i, ukoliko postoji, na koje izvore finansiranja se odnosi.

Kao i u prethodnim talasima istraživanja, **najprihvatljiviji izvor finansiranja NVO su evropski fondovi, dok je finansiranje od strane građana najmanje prihvatljivo.** Finansiranje NVO od strane evropskih fondova je uglavnom ili potpuno prihvatljivo za 82% građana. Potom, dvije trećine građana (67%) smatra da bi rad NVO trebalo da finansiraju sami članovi organizacija, a za šest od deset građana prihvatljivi izvori su Vlada, druga inostrana privatna ili vladina sredstva, privatne kompanije koje posluju u Crnog Gori i lokalna samouprava.

U odnosu na prethodna dva talasa istraživanja, prihvatljivost finansiranja od strane samih građana je značajno porasla, a prihvatljivije je finansiranje i od samih članova NVO. S druge strane, inostrana privatna ili vladina sredstva su manje poželjni izvori finansiranja nego ranije.

Grafikon 11: U kojoj mjeri je svaki od navedenih izvora finansiranja nevladinih organizacija Vama lično prihvatljiv?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (3 – uglavnom prihvatljiv + 4 – u potpunosti prihvatljiv)

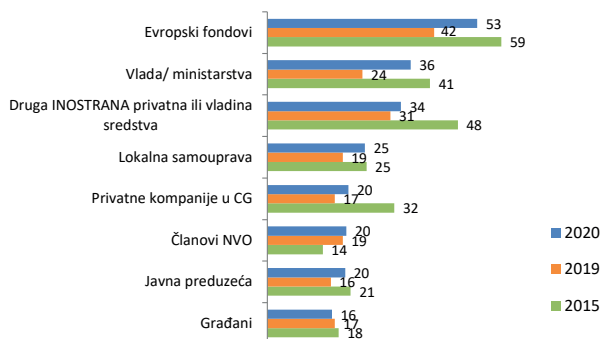

Upitani o izvorima iz kojih se zapravo rad nevladinih organizacija finansira, građani nude sličan redosled odgovora, ali u značajno manjoj mjeri za svaki izvor pojedinačno.

U javnosti Crne Gore je u najvećoj mjeri uvriježeno mišljenje da se NVO finansiraju iz evropskih fondova, a u najmanjoj mjeri od samih građana. Da se nevladine organizacije u velikoj mjeri finansiraju iz fondova Evropske Unije, misli svaki drugi građanin. Vladu Crne Gore i druge inostrane vlade ili privatne izvore navodi otprilike trećina, četvrtina navodi lokalnu samoupravu, a petina privatne kompanije i javna preduzeća u Crnoj Gori. Konačno, same građane kao čest izvor finansiranja navodi tek 16% populacije.

Grafikon 12: U kojoj mjeri sljedeći izvori finansiraju nevladine organizacije u Crnoj Gori?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (Velikoj mjeri: 1+2)

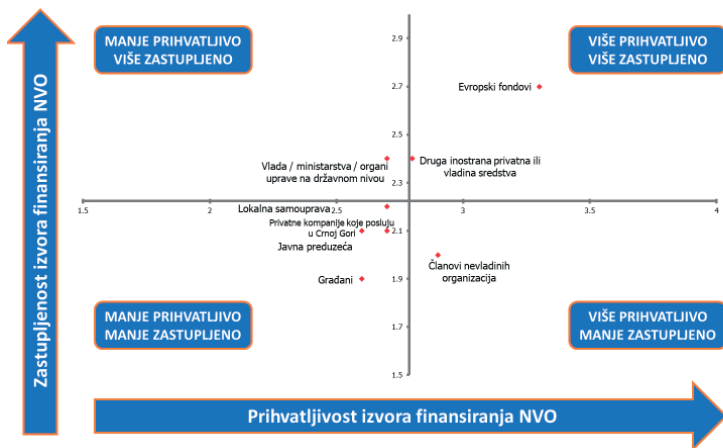
Ukrštanjem prethodna dva nalaza, stiče se uvid u mapu kojom se izvori finansiranja nevladinih organizacija mogu svrstati u jednu od četiri kategorije u zavisnosti od toga da li je riječ o više ili manje prihvatljivom i više ili manje zastupljenom izvoru finansiranja. Treba napomenuti da je za liniju razdvajanja između ovih kategorija uzet prosjek prihvatljivosti i zastupljenosti svih izvora finansiranja.

Najmanja diskrepanca između preferiranih i percipiranih izvora finansiranja odnosi se na evropske fondove i građane. Tačnije, dok se evropski fondovi u odnosu na druge izvore finansiranja smatraju najpoželjnijim i ujedno i najzastupljenijim, za građane važi obrnuto.

S druge strane, najveća diskrepanca između preferiranih i percipiranih izvora finansiranja odnosi se na Vladu i same članove NVO. Preciznije, dok državna sredstva pripadaju kategoriji manje prihvatljivih ali i više zastupljenih izvora finansiranja, dotle obrnuto važi za članove nevladinih organizacija. Na njihove donacije se gleda kao prihvatljivije ali manje zastupljene.

Grafikon 13: Percepcija obima finansiranja/ Prikvatljivost izvora finansiranja

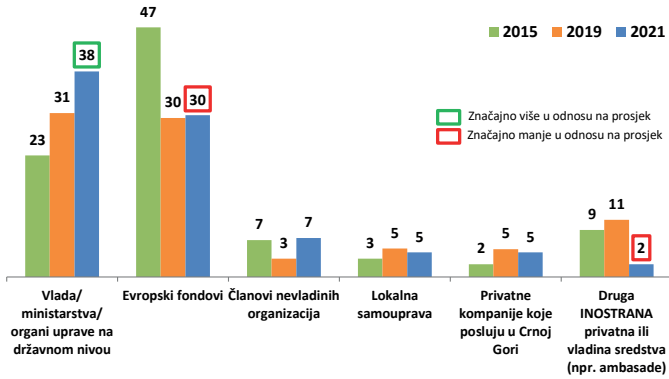
Baza: Ukupna ciljna populacija

Iako se evropski fondovi prepoznaju i kao najpoželjniji i kao najzastupljeniji izvori finansiranja, veći broj građana smatra da je finansiranje dužnost države nego evropskih fondova. Tačnije, dok 38% građana smatra da bi država trebalo u najvećoj mjeri da pruži finansijsku podršku nevladinim organizacijama, ista očekivanja prema evropskim fondovima ima 30% građana. Štaviše, ukoliko posmatramo ovaj i prethodna dva talasa istraživanja, uočava se kontinuiran rast očekivanja građana preusmjeren od Evropske Unije ka Vladi Crne Gore.

Grafikon 14: Ko bi u najvećoj mjeri trebalo da pruži finansijsku podršku nevladinim organizacijama u Crnoj Gori?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Potrebe građana i angažovanost nevladinih organizacija

Javnost Crne Gore je kao i ranije najviše zabrinuta ekonomskim problemima ali je sada uporedo sa pojavom pandemije korona virusa, naglo porastao i strah od ekonomske krize. Građani smatraju važnim svaku od 15 ponuđenih tema ali se angažman NVO sektora najlošije ocjenjuje u oblastima siromaštva, korupcije i prava zaposlenih. Ipak, po mišljenju najvećeg broja građana NVO sektor je najpotrebniji u oblasti ljudskih prava.

Rad nevladinih organizacija pokreću različiti društveni problemi. U onoj mjeri u kojoj se NVO bave relevantnim društvenim pitanjima, u toj mjeri služe opštim interesima društva. Cilj ovog poglavlja je da saznamo kojim su problemima građani Crne Gore najviše zaokupljeni i u kojoj mjeri ocjenjuju da su aktivnosti nevladinih organizacija usmjerene na rješavanje relevantnih društvenih pitanja. Da bismo to saznali ostavili smo otvorenu mogućnost da građani sami, spontano navedu probleme koji ih najviše zabrinjavaju. Potom smo, kao i u prethodnim talasima istraživanja, ponudili niz tema koje smo na osnovu odgovora rangirali po važnosti i uporedili sa mišljenjem o tome koliko se NVO tim temama bave. Na kraju, izdvajamo najvažnije probleme za koje građani misle da bi trebalo biti preokupacija NVO sektora.

Građani Crne Gore su najviše zaokupljeni ekonomskim pitanjima ali i tekućom pandemijom korona virusa. Najvažniji problem sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava je za gotovo dvije petine građana (38%) ekonomske prirode (kriza, nezaposlenost, nizak standard). Kada se saberu svi odgovori, poslije ekonomskih, najveću zabrinutost izaziva virus Korona (21%), a potom protesti i politička nestabilnost (10%). Među ostalim, manje zastupljenim ali ipak primjetnim problemima nalaze se korupcija, zdravstvo, unutrašnja politika, kriminal, podijeljenost naroda i međunacionalni odnosi.

Grafikon 15: Koji su, po Vašem mišljenju, najznačajniji problemi sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava, problemi zbog kojih ste Vi lično najviše zabrinuti?

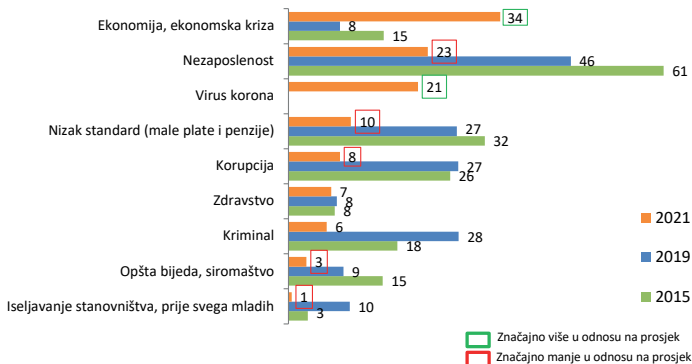
Baza: Ukupna ciljna populacija; - Spontani odgovori

Kada je riječ o trendovima, **uočava se da je sa pojavom pandemije strah od ekonomske krize naglo porastao** (sa 8% 2019. na 34% 2021.). Čini se da su svi ostali problemi manje izraženi ali ovaj nalaz treba uzeti sa rezervom jer je sasvim izvjesno važnost pandemije preusmjerila pažnju građana sa drugih pitanja. Ono što ipak ostaje konstanta bez obzira na učestalost navođenja pojedinih problema jeste da su ekonomska pitanja, korupcija i kriminal i dalje pitanja koja najviše brinu građane Crne Gore.

Grafikon 16: Koji su, po Vašem mišljenju, najznačajniji problemi sa kojim se Crna Gora u ovom trenutku suočava, problemi zbog kojih ste Vi lično najviše zabrinuti?

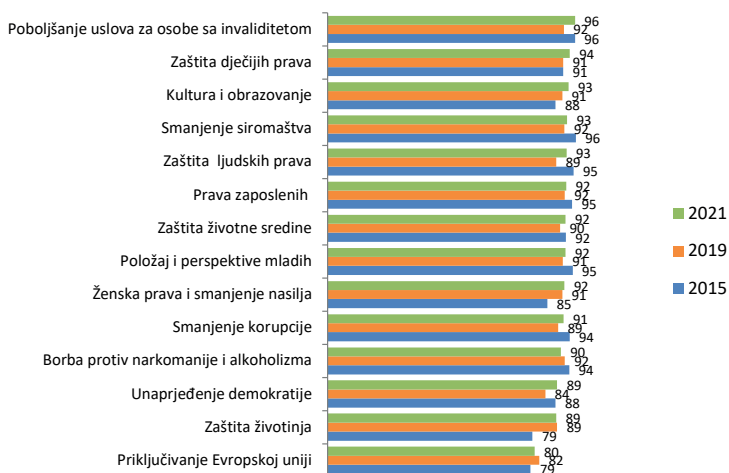
Baza: Ukupna ciljna populacija; - Višestruki odgovori; - Poređenje talasa (svi pomenuti)

Generalno posmatrano, velika većina građana i dalje smatra da su sve navedene teme važne za Crnu Goru. U tom smislu, smisleno rangiranje tema po važnosti nije lak zadatak. Od 15 navedenih tema, 14 navodi barem 89% građana, dok jedina tema koja odudara od ostatka je priključenje Evropskoj Uniji, koju opet gotovo osam od deset građana smatra važnom. Podrška ostalim temama varira u rasponu od 89% građana koji navode zaštitu životinja, do 96% koji važnim smatraju poboljšanje uslova za osobe sa invaliditetom. Ono što ipak možemo zaključiti jeste da iako su sve teme važne, socijalne teme odnose prevagu nad političkim temama u užem smislu (unaprjeđenje demokratije i priključivanje EU).

Grafikon 17: Koliko su sljedeće teme ili problemi važni za Crnu Goru?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (3+4)

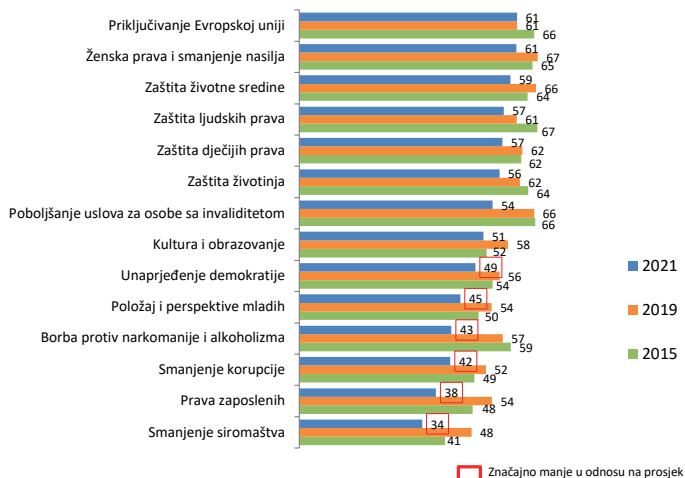

S obzirom na to da velika većina građana smatra sve navedene teme važnim, od većegje značaja percepcija aktivnosti nevladinih organizacija. Sudeći po građanima, djeluje da se NVO sektor najviše bavi evropskim integracijama, pravima žena i zaštitom životne sredine. Takođe, većina građana smatra da su NVO aktivne u oblastima zaštite ljudskih prava ali i prava životinja, kao i u oblastima kulture i obrazovanja. Kada su ove teme u pitanju, aktivnost nevladinih organizacija je percipirana u gotovo jednakoj mjeri kao i tokom posljednja dva talasa **istraživanja**.

S druge strane, kada je riječ o drugim temama, uočava se slabija vidljivost NVO sektora. Tako, rad na unaprijeđenju demokratije primjećuje svaki drugi građanin, nešto manje smatra da su NVO aktivne u zagovaranju boljeg položaja mladih i borbi protiv narkomanije i alkoholizma, oko dvije petine građana primjećuje napore NVO u cilju smanjenja korupcije i zaštiti radnih prava, a najmanji broj građana, jedna trećina, smatra da su NVO aktivne u suzbijanju siromaštva.

Grafikon 18: U kojoj mjeri su crnogorske nevladine organizacije aktivne u suzbijanju problema u tim oblastima?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (3+4)

Kao i po pitanju finansiranja (vidjeti grafikon 15), željeli smo da utvrdimo u kojoj mjeri postoji diskrepanca između tema koje javnost smatra relevantnim i tema kojima se, po mišljenju građana, NVO sektor bavi. Ukrštanjem prethodna dva nalaza, svaku temu smo razvrstali u jednu od četiri kategorije u zavisnosti od toga da li je pojedina tema manje ili više važna i da li se njome u većoj ili manjoj mjeri NVO sektor bavi. S obzirom da su sve teme važne građanima Crne Gore, treba istaći da teme koje spadaju u kategoriju manje važnih, nijesu manje važne po sebi, već u relaciji sa drugim temama.

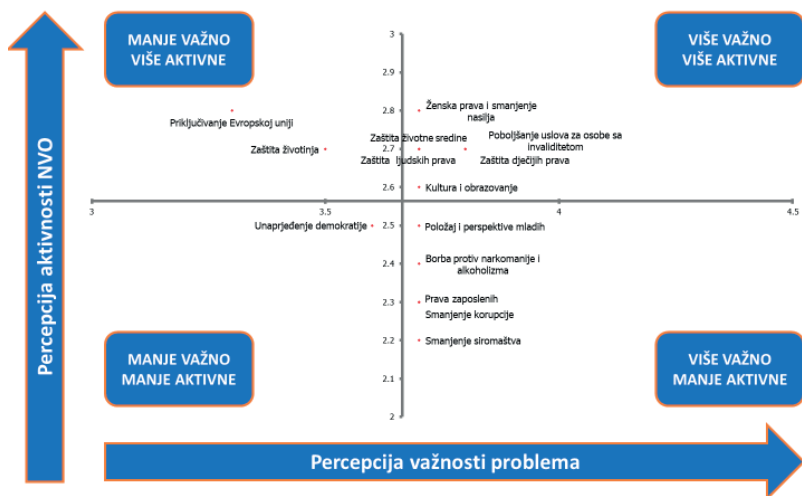
Najmanja diskrepanca između važnosti i percipirane aktivnosti NVO se odnosi na prava žena, osoba sa invaliditetom, djece, zaštita životne

sredine, kultura i obrazovanje i unaprjeđenje demokratije. Tačnije, osim unaprjeđenja demokratije, navedene teme se smatraju važnim i ujedno je aktivnost NVO u rješavanju ovih problema najvidljivija. S druge strane, obrnuto važi za unaprjeđenje demokratije. Ova tema je u odnosu na druge manje važna, s tim što je i aktivnost NVO sektora manje vidljiva.

Ostale teme pokazuju veći ili manji nivo diskrepance. Važne teme kojima se po mišljenju građana NVO sektor ne bavi dovoljno se odnose na smanjenje siromaštva, korupcije, zastupanje prava zaposlenih, mladih i borba protiv narkomanije i alkoholizma. S druge strane, teme zaštite životinja i priključivanja Evropskoj Uniji su, čini se, nevladinim organizacijama prioritetnije nego većini građana.

Grafikon 19: Važnost tema i oblasti za građane Crne Gore/ Percepcija aktivnosti crnogorskih nevladinih organizacija u suzbijanju problema u tim oblastima

Baza: Ukupna ciljna populacija

Kada je riječ o značaju rada nevladinih organizacija, **većina građana smatra da je aktivnost NVO u svim navedenim oblastima korisna**. Najveći broj građana, preko 80%, korisnim vidi angažman NVO u oblasti ljudskih prava uopšteno, i konkretno u oblastima prava žena, djece i osoba sa invaliditetom, kao i u zaštiti životne sredine. S druge strane,

iako većina građana smatra rad NVO korisnim, bar petina ga doživljava suprotno u oblastima unaprijeđenja demokratije, borbe protiv narkomanije i alkoholizma, zaštiti radnih prava i smanjenja siromaštva i korupcije. Među onima koji smatraju da je rad NVO štetan, za gotovo sve oblasti veći je udio muškaraca nego žena.

U poređenju sa prethodna dva talasa istraživanja nijesu uočene statistički značajne promjene, osim u oblasti korupcije za koju danas manje građana smatra da predstavlja polje u kojem je rad nevladinih organizacija koristan.

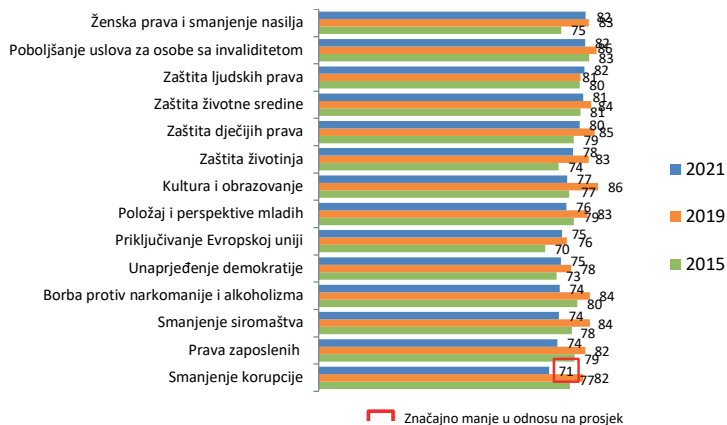
Grafikon 20: Da li biste rekli da je angažovanje NVO pri rješavanju problema iz navedene oblasti više štetno ili korisno?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Grafikon 21: Da li biste rekli da je angažovanje NVO pri rješavanju problema iz navedene oblasti više štetno ili korisno?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa (Korisno: 3+4)

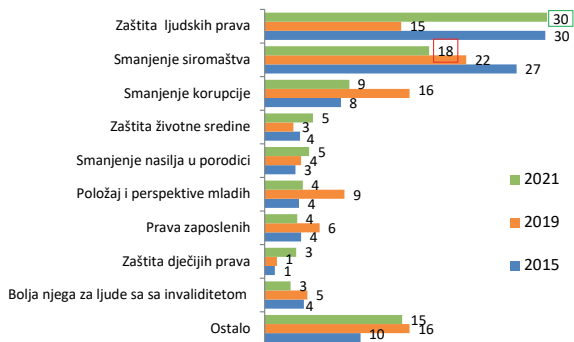

Prethodnim nalazima pokazali smo koji problemi najviše zabrinjavaju građane i koliko se po njihovom mišljenju NVO bave tim pitanjima. Ispostavilo se da su sve navedene oblasti građanima Crne Gore važne ali da je rad NVO samo u nekim oblastima vidljiv. Međutim, važnost nekog problema ne znači nužno da građani smatraju da bi tim problemom trebalo da se bave nevladine organizacije. Iz tog razloga, na samom kraju, željeli smo da saznamo u kojoj pojedinačnoj oblasti građani smatraju aktivnost NVO najpotrebnijom.

Za razliku od prethodnog talasa istraživanja, kada je najveći broj građana smatrao siromaštvo za najvažniju oblast kojom bi NVO sektor trebalo da se bavi, **u aktuelnom talasu gotovo jedna trećina građana smatra najpotrebnijim angažovanje NVO u oblasti ljudskih prava**. Siromaštvo tako pada na drugu poziciju, a potom slijede oblasti korupcije, životne sredine, nasilja u porodici i druge. Posmatrajući trendove u posljednjih šest godina, proizilazi da je stav javnosti po kojem siromaštvo treba biti glavna preokupacija NVO sektora sve manje izražen, dok je zaštita ljudskih ponovo najvažnija oblast za aktivnost NVO sektora.

Grafikon 22: U kojoj oblasti života je angažovanje nevladinih organizacija najpotrebnije?

Baza: Ukupna ciljna populacija; - Poređenje talasa

KLJUČNI NALAZI

Nevladine organizacije se u javnosti Crne Gore uglavnom pozitivno doživljavaju. Na pomen nevladinih organizacija većina građana formira pozitivne asocijacije, a posebno ukoliko se NVO predstave kao organizacije civilnog društva. Posljednjih godina se čak uočava i kontinuiran trend rasta povjerenja građana, pa su tako NVO trenutno među institucijama sa najboljom reputacijom u zemlji. Ipak, kada je riječ o konkretnim stavovima prema NVO sektoru, mišljenja su podijeljena. Dok se s jedne strane NVO doživljavaju kao dobar instrument građanskog aktivizma, s druge strane ne postoji konsenzus oko uloge NVO u ograničavanju i kontroli vlasti. Štaviše, mnogi građani podržavaju i tvrdnje po kojima NVO služe kao sredstvo svojim liderima i političkim strankama. Sudeći po građanima, ovi stavovi se uglavnom zasnivaju na programima i aktivnostima NVO ali i ponašanju njihovih predstavnika i zaposlenih.

Iako je povjerenje u nevladine organizacije veće, vidljivost njihovog rada je u posljednjih šest godina sve manja. Slabija vidljivost može se djelimično pripisati promijenjenoj metodi prikupljanja podataka ali i manjoj medijskoj zastupljenosti nevladinih organizacija. Veću upućenost u rad NVO sasvim očekivano pokazuju građani koji su radili, volontirali, koristili usluge ili poznavali nekoga ko radi u NVO. Međutim, ovi građani čine tek trećinu ukupne populacije.

Kada je riječ o finansiranju nevladinih organizacija, očekivanja javnosti su sve više upućena ka Vladi Crne Gore. Za razliku od prethodnih talasa istraživanja, država se smatra najodgovornijom za finansiranje NVO. Ipak, u praksi, građani smatraju da najviše sredstava u nevladin sektor dolazi iz evropskih fondova, što se u javnosti Crne Gore smatra ujedno i najprihvatljivijim izvorom finansiranja. Diskrepanca između prihvatljivosti i zastupljenosti izvora finansiranja je međutim najizraženija kada su u pitanju sredstva samih članova NVO jer veći broj građana smatra prihvatljivim nego što smatra zastupljenim ovakav vid finansiranja.

Konačno, sve teme kojima se NVO sektor bavi građani smatraju važnim i ujedno rad nevladinih organizacija korisnim. Ovo se prije svega odnosi na zaštitu prava žena, osoba sa invaliditetom, djece, zaštitu životne sredine i oblasti kulture i obrazovanja. Generalno posmatrano, ekonomski problemi najviše zabrinjavaju građane Crne Gore, dok se pitanja siromaštva, prava zaposlenih i korupcije smatraju najvažnijim ali čini se da očekivanja javnosti nijesu takva da bi ovim problemima prvenstveno trebalo NVO da se bave. U tom smislu, najpotrebnije angažovanje nevladinih organizacija građani vide u zaštiti ljudskih prava.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-85579-55-4
COBISS.CG-ID 16595204

ISBN 978-86-85579-55-4

9 788685 579554 >